

MOTTATT
16 OKT 2018

RIKSADVOKATEN

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

DERES REF.:
18/2954

VÅR REF.:
2018/00704-003 GKL/ggr
046.1

DATO:
11.10.2018

HØRING – FORSLAG TIL NY MEDIEANSVARSLØV

Det vises til høringsbrev 9. mai d.å., vedlagt høringsnotat med forslag til en ny medieansvarslov. Høringsfristen var 1. oktober d.å., men riksadvokaten har etter forespørsel fått utsatt fristen noe.

Høringsnotatet følger opp Medieansvarsutvalget utredning (NOU 2011: 12) og Stortingets anmodningsvedtak nr. 431 fra januar 2017. Riksadvokaten avga høringsuttalelse til førstnevnte, og vi understreker for ordens skyld at synspunktene vi ga uttrykk for i brevet 12. januar 2012 fortsatt står ved lag. På samme måte som sist, konsentreres vår oppmerksomhet mot temaer som er i kjerneområdet for virksomheten her ved embetet.

Departementets høringsnotat er grundig, og drøftelsene og konklusjonene synes gjennomtenkte. Riksadvokaten kan i all hovedsak slutte seg til de vurderinger som er foretatt og forslag som fremmes, men har noen konkrete merknader nedenfor. En har merket seg at spørsmålet knyttet til kildevern mm. nylig er sendt på en egen høring fra Justis- og beredskapsdepartementet, og i begrenset omfang omtales i Kulturdepartementets høringsnotat.

Innledningsvis bemerkes at riksadvokaten ikke nødvendigvis har motforestillinger mot at relevante bestemmelser som pr. i dag står i straffeloven flyttes over til en eventuell ny medieansvarslov. På den annen side skal man ikke undervurdere betydningen av at sentrale straffebestemmelser fremgår av straffeloven. Det må uansett påses at en ved å oppheve de tilsvarende bestemmelsene i straffeloven, som foreslått, ikke mister straffehjemler eller unntaksbestemmelser som pr. i dag gjelder (også) for medier som ikke omfattes av den nye loven (f.eks. tidsskrift o.l. rettet i hovedsak mot medlemmer). Vi må nøye oss med å peke på problemstillingen (se også nedenfor om kapittel 13), og legger til grunn at departementet i det videre lovarbeidet vurderer dette nærmere.

En del av synspunktene og forslagene som nå er fremsatt, gjelder i noen grad tilsvarende for medier som ikke faller inn under forslaget til ny lov. Dette berøres ikke nærmere av oss.

Til kapittel 8 og kapittel 16 – redaktørplikten m.v. og imøtegåelsesretten

Departementet foreslår å avkriminalisere unnlatelser som i dag kan straffes etter straffeloven § 270 annet og tredje ledd (unnlatelse av å oppgi hvem som er redaktør m.v. og unnlatelse av å oppfylle imøtegåelsesretten), men innta tilsvarende – ikke straffsanksjonerte – handlingsnormer i mediansvarsloven. Riksadvokaten kan tiltre at straff ikke er en hensiktsmessig reaksjon for brudd på disse pliktene, og § 270 første og tredje ledd kan etter vår vurdering oppheves. Det er neppe heller behov for å beholde straffebestemmelsen i § 270 første ledd, og også denne kan oppheves.

Til kapittel 10 – det strafferettslige redaktøransvaret

I høringsuttalelsen til NOU 2011: 12, ga riksadvokaten uttrykk for skepsis mot å avvikle det særskilte strafferettslige redaktøransvaret i straffeloven § 269, men var enig i at bestemmelsen burde være teknologinøytral. Vi er derfor tilfreds med departementets forslag om nettopp dette, og har merket oss forslaget om at bestemmelsen flyttes over i en eventuell ny medieansvarslov. Dersom det ikke vedtas ny lov, bør formentlig § 269 endres slik at den blir plattform-/teknologinøytral.

Til kapittel 12 – om foretaksstraff

Riksadvokaten er (fortsatt) av den oppfatning at det ikke er behov for egne regler om foretaksstraff for medieforetak, og at straffansvaret bør vurderes etter de generelle bestemmelsene om foretaksstraff (straffeloven kapittel 4). Som fremhevet i vårt høringssvar fra 2012, vil det sjelden være aktuelt å straffe medieforetak for ytringer (mens det kan være mer aktuelt når en arbeidsmetode er ulovlig). Dette tas det høyde for gjennom påtalemyndighetens skjønnsutøvelse etter straffeloven § 28.

Til kapittel 13 – ansvarsfritak for tekniske medvirkere i redaksjonsstyrte medier

Riksadvokaten er enig med departementet i at straffrihetsgrunnen nedfelt i straffeloven § 267 annet ledd bør videreføres og i at straffriheten bør gjelde rettsstridig ytringer generelt (ikke bare for privatlivskrenkelser).

Det er naturlig at en slik bestemmelse tas inn i en eventuell medieansvarslov, men en er ikke helt overbevist om at straffeloven § 267 annet ledd kan oppheves uten at en dermed mister den uttrykkelige straffriheten for personer som pr. i dag omfattes av dette ledd. En har merket seg departementets forsikring om at § 267 annet ledd ikke omfatter andre medier/personer enn de som vil være omfattet av ny medieansvarslov (s. 158). Men så vidt vi kan skjønne, vil det også i f.eks. et tidsskrift som i hovedsak retter seg mot medlemmer i en organisasjon (som faller utenfor medieansvarsloven) kunne fremsettes straffbare krenkelser av privatlivets fred. Dersom § 267 annet ledd oppheves, mister man det klare unntaket for teknisk personell osv. i slike medier. Straffriheten bør etter riksadvokatens mening (fortsatt) fremgå klart av loven.

Til kapittel 14 – ansvar for brukergenerert innhold

Spørsmålet om og i hvilken grad representanter for mediet – ved siden av brukeren selv – skal kunne straffes for ulovlig innhold skapt av brukerne, typisk i kommentarfelt o.l. på nettet, er krevende. Redaktørstyrte medier har en meget viktig rolle ved å legge til rette for åpen debatt, men forpliktelser i retning av å føre en viss kontroll med innholdet i ytringer som fremkommer og å fjerne ytringer som er tilstrekkelig støtende, krenkende osv. er ikke unaturlig.

Høringsnotatet gir en grundig gjennomgang av det rettslige handlingsrommet som gjelder, ikke minst sett hen til internasjonale forpliktelser, og foreslår bestemmelser som klargjør en del av dette, bl.a. i § 14. Riksadvokaten legger til grunn de konklusjoner som er trukket og har ikke merknader til forslagene. En har merket seg at disse i stor grad bygger på samme struktur som i handelsloven.

Til kapittel 15 – lovfesting av taushetsplikt om kildens identitet?

Kildevernet er pr. i dag en (prosessuell og presseetisk) rett journalister/redaktører kan påberope seg, og ikke resultat av en lovbestemt taushetsplikt. Departementet ønsker høringsinstansenes synspunkter på om en slik taushetsplikt bør lovfestes.

Med praksis slik den har utviklet seg er vi usikre på om det er behov for en lovbestemt taushetsplikt, og det er vanskelig å ta endelig stilling før ulike sider av spørsmålet er utredet som antydnet i høringsnotatet s. 182-183. Dersom brudd på taushetsplikten skal være straffbart, og det (mot formodning) skulle bli innført forbud mot å etterforske hvem som er kilde, kan en for øvrig havne i den paradoksale situasjonen at anmeldelse av en journalist for brudd på taushetsplikt inngis av en person (kilden) som politiet ikke uten videre kan etterforske for eget taushetsbrudd (lekkasjen).

Tor-Aksel Busch

Guri Lenth
førstestatsadvokat